

INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA NA REALIZACIJI PROJEKATA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

U skladu sa obavezom koja je utvrđena Programom rada Vlade Crne Gore za 2025. godinu, Ministarstvo energetike i rudarstva priprema Informaciju o aktivnostima na realizaciji projekata obnovljivih izvora energije i istu dostavlja Vladi Crne Gore na razmatranje.

I. AKTIVNOSTI NA ZAKONODAVNOM OKVIRU U OBLASTI OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Crna Gora, kao članica Energetske zajednice i kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, ima obavezu da svoju energetska politiku uskladi sa energetska politikom Evropske unije i transponuje i implementira propise EU iz oblasti energetike. Savjet ministara Energetske zajednice je u novembru 2021. godine donio odluku kojom je članicama Energetske zajednice utvrđena obaveza da do kraja 2022. godine izvrše transponovanje i implementaciju **Direktive (EU) 2018/2001** o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođene na nivou Energetske zajednice. Ovom direktivom se za članice Energetske zajednice utvrđuje zajednički okvir za promociju korišćenja energije iz obnovljivih izvora i postavlja cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije **u 2030. godini**, koji za Crnu Goru **iznosi 50%**. Direktivom se propisuju i pravila o finansijskoj podršci za električnu energiju iz obnovljivih izvora, o sopstvenoj potrošnji takve električne energije, o upotrebi energije iz obnovljivih izvora u sektoru grijanja i hlađenja i sektoru saobraćaja, o regionalnoj saradnji država u ovoj oblasti, o garancijama porijekla, kao i o administrativnim postupcima. Pored toga, ovom direktivom se utvrđuju kriterijumi održivosti i uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase.

Imajući u vidu obavezu proistekli po osnovu članstava u EZ transponovana je Direktiva (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora donošenjem Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora („Službeni list CG“, broj 82/24; u daljem tekstu: Zakon), kojim je prvi put na sveobuhvatan način regulisana ova oblast. Zakon uvodi nove mehanizme i institute kao što su tržišna premija, aukcije, strateško partnerstvo i zajednice obnovljivih Izvora energije.

Osnovni cilj Zakona jeste stvaranje boljih uslova za investiranje u izgradnju postrojenja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Time se unapređuje pravni okvir u oblastima električne energije, grijanja i hlađenja, kao i u sektoru saobraćaja.

Donošenje ovog zakona omogućio se prelazak na moderan koncept tržišnih premija kao sistem podsticaja zasnovan na tržišnim principima, dok je dosadašnji koncept fid-in tarifa tj. zagantovanih cijena i otkupa napušten i ostavljen samo za mala postrojenja i demonstracione projekte. Sistem tržišnih premija je dvosmjerni i omogućava da država zarađuje u zavisnosti o kretanja cijena električne energije na tržištu, u situacijama kada je tržišna cijena veća od ostvarene cijene na aukciji.

Zakon uvodi trogodišnji plan sistema podsticaja kao jak instrument Vlade i države u planiranju razvoja obnovljivih izvora kao i raspisivanje aukcija za tržišne premije koje za cilj imaju postizanje što povoljnije konačne cijene za proizvodnju električne energije.

Zakon uređuje koncept građanske energije tj. vizija je da građani budu nosioci energetske i zelene tranzicije kroz snažan razvoj segmenta kupaca proizvođača tzv. prozjumeri i razvoj zajednica obnovljivih izvora.

Donošenjem ovog zakona Crna Gora je napravila veliki iskorak u usklađivanju sa EU propisima, što je od velikog značaja i za **zatvaranje pregovaračkog poglavlja 15 - Energetika**.

Radi postizanja ciljeva u pogledu većeg korišćenja električne energije iz obnovljivih izvora, predviđeno je sprovođenje sistema podsticaja u skladu sa Zakonom. Cilj ovih podsticaja je da se omogući integracija energije iz OIE u tržište električne energije, na tržišnim principima, uz izbjegavanje poremećaja i uvažavanje troškova integracije i stabilnosti sistema.

Jedan od osnovnih instrumenata podsticaja u okviru Zakona jeste sistem tržišnih premija, koji predstavlja prelazni mehanizam između klasičnih „feed-in tarifa“ i tržišno orijentisanih modela. U sistemu tržišnih premija, proizvođači prodaju energiju na tržištu i ostvaruju pravo na tržišnu premiju ako je tržišna cijena niža od garantovane. Ukoliko je tržišna cijena viša, proizvođači snose razliku – tzv. negativna tržišna premija. Pravo na garantovanu cijenu stiče se putem konkurentnog Tenderskog postupka.

U skladu sa članom 15 Zakona Vlada je donijela **Odluku o kvoti za prvu aukciju za dodjelu prava na tržišnu premiju („Službeni list CG“ broj 72/25)** kojom je propisano da **kvota za prvu aukciju za tržišnu premiju iznosi 250 MW i određuje se za tehnologiju solarnih elektrana snage 400 kW i više**.

Takođe, Vlada je donijela i Odluku o maksimalnoj cijeni električne energije koju ponuđač može da ponudi u postupku aukcije za tržišne premije („Službeni list CG“ broj 72/25), kojom je za maksimalnu cijenu električne energije koju ponuđač može da ponudi u postupku aukcije za tržišne premije, određen iznos od 65.00 EUR/MWh.

Ministarstvo energetike i rudarstva je 11.07.2025. godine objavilo **Javni poziv za učešće u aukciji za dodjelu prava na tržišnu premiju za neodređene lokacije za solarne elektrane**, čime se i zvanično otvorio prvi aukcijski proces u istoriji crnogorskog energetskeg sektora.

Ova važna faza uslijedila je nakon što je Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 10. jula 2025. godine donijela Zaključak kojim je usvojila Tendersku dokumentaciju i set pratećih akata, čime su ispunjeni svi regulatorni preduslovi za pokretanje ovog strateški važnog mehanizma.

Rok za podnošenje ponuda je 120 dana od datuma objavljivanja ovog Javnog poziva i ističe **10. novembra 2025. godine, u 13.00 časova**.

II. REALIZACIJA PROJEKATA IZ OBLASTI OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

- Projekti izgradnje malih hidroelektrana

Trenutno je aktivno 29 ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana (mHE) kojima je omogućena izgradnja i eksploatacija ukupno 42 objekta mHE od kojih je završena izgradnja 33 mHE. Ukupna instalisana snaga izgrađenih mHE je 52,6 MW, sa planom proizvodnje od 182,4 GWh.

Tokom praćenja realizacije ugovora o koncesiji za izgradnju mHE resorno ministarstvo za energetiku se susrelo sa problemom sagledavanja cjelokupnog postupka vezano za pojedine ugovore. Važno je istaći da je realizacija ugovora o koncesiji za izgradnju mHE u pogledu njihovog praćenja složena sa više aspekata. Ministarstvo u čijoj nadležnosti je da prati njihovu realizaciju, prati realizaciju rokova i obaveza iz zaključenih ugovora a koji su u direktnoj vezi sa odlukama drugih nadležnih organa čime u velikom broju slučajeva ne daju mogućnost

kompletnog pregleda svih aktivnosti. Na ovaj način, Ministarstvo u dosta slučajeva ne raspolaže sa svim informacijama vezano za odluke drugih organa, a koje utiču na praćenje realizacije samog ugovora, iz kojih razloga je potrebno efektivno uključivanje svih organa u institucionalno rješavanje pojedinih pitanja.

Usljed neispunjenja obaveza iz ugovora o koncesiji Vlada Crne Gore je u ranijem periodu jednostrano raskinula 10 (deset) ugovora o koncesiji. Pored ovoga, zaključena su i dva sporazuma o raskidu ugovora, od kojih je za jedan ugovor podnijeta tužba Privrednom sudu radi poništaja Sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji.

Do sada je podnijeto **deset tužbi Privrednom sudu Crne Gore za naknadu štete** i izgubljenu dobit (Bukovica, Đurička, Komarača, Bistrica, Murinska, Ljeviška, Trepачka, Slatina, Reževića rijeka i Crnja). Radi se o značajnim finansijskim potraživanjima.

- Projekat izgradnje HE Komarnica

Ugovor o koncesiji za korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica radi proizvodnje električne energije (Ugovor) zaključen je sa društvom „Elektroprivreda Crne Gore“ AD Nikšić (EPCG), dana 24.06.2022. godine.

EPCG kao koncesionar se obavezala da će preuzeti radnje iz Plana realizacije koji je podijeljen u tri faze od kojih I faza – faza izrade tehničke dokumentacije, uključuje izradu projektne dokumentacije, izradu elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i pripremu druge dokumentacije u skladu sa propisima, koja počinje od dana zaključenja ugovora, a završava se Datumom izdavanja građevinske dozvole. Ugovorom je definisano da I faza traje 30 mjeseca od dana zaključenja ovog ugovora.

EPCG je u ranijem periodu podnijela zahtjev za davanje saglasnosti na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za izgradnju HE Komarnica. Međutim u narednom periodu, EPCG je u skladu sa Zakonom o upravnom postupku povukla Elaborat iz dalje procedure.

Namjera EPCG je da do kraja godine u saradnji sa potencijalnim partnerima na projektu donese odluku vezano za dalje korake po pitanju realizacije projekta izgradnje HE Komarnica.

Kao sredstvo obezbjeđenja postoji bankarska garancija na 100.000,00 eura sa rokom važenja do 15.01.2027. godine.

- Projekat HE Kruševo

Evropska komisija je usvojila Plan rasta za Zapadni Balkan sa ciljem da se podstakne ekonomski rast i ubrza socio-ekonomska konvergencija (2 milijarde eura bespovratnih sredstava i 4 milijarde eura koncesionih zajmova). Infrastrukturni projekti će biti kandidovani u okviru WBIF-a, a među njima i HE Kruševo. Projekat izgradnje HE Kruševo je predložen od strane EPCG u okviru izrade Nacionalnog energetskog i klimatskog plana Crne Gore – NECP.

EPCG je 2023. godine usvojila Studiju iskorišćenja hidroenergetskog potencijala rijeke Pive nizvodno od HE Piva. Studija je izrađena na nivou idejnog rješenja za dvije analizirane varijante. Usvojena je Odluka o nastavku izrade tehničke dokumentacije za realizaciju HE Gornje Kruševo - varijanta HE Kruševo na uzvodnoj lokaciji sa branom na teritoriji Crne Gore.

Tehničke karakteristike projekta HE Kruševo

- Instalirana snaga – 82 MW
- Procijenjena godišnja proizvodnja – 170 GWh.

U oktobru se očekuje početak izvođenja geoloških istražnih radova za HE Kruševo u okviru Ugovora potpisanog sa Institutom za vodoprivredu Jaroslav Černi u vrijednosti od 1.294.000 evra.

- Ugradnja agregata A8 u HE Perućica

Predstavnici EPCG i Njemačke razvojne banke (KfW) potpisali su 06.09.2024. Ugovor o kreditu vrijedan 40 miliona EUR za ugradnju agregata A8 u okviru Projekta rekonstrukcije i dogradnje HE Perućica sa ugradnjom agregata A8 – Faza III (Perućica Phase 3 - Rehabilitation and Unit 8 Extension).

Kredit je obezbijeđen novim instrumentom koji je rezultat saradnje Evropske komisije i KfW-a, EFSD + garancijom (European Fund for Sustainable Development Plus), što je novost čak i za regionalne prilike. Na ovaj način omogućena je podrška energetske kompanijama u realizaciji razvojnih projekata koji doprinose transformaciji energetskeg sektora bez izdavanja dodatne garancije od strane države Crne Gore. Rok otplate kredita je 15 godina, sa uključenim grejs periodom od pet godina.

Dovodni sistem elektrane, mašinska hala i razvodno postrojenje 110KV su izgrađeni za krajnju fazu izgradnje HE Perućica kojom je predviđena ugradnja dodatnog osmog agregata, pored postojećih sedam agregata. Osmi agregat će imati nominalnu snagu od 58,5 MW, čime će se uvećati nominalna snaga elektrane sa 307 MW na 365,5 MW a protok elektrane sa 68 m³/s na 80,75 m³/s. Budući agregat A8 bi bio priključen zajedno sa postojećim dva agregata A6 i A7 na treći cjevovod pod pritiskom, koji je projektovan za propuštanje cijelog protoka od 3 x 12,75 m³/s, iz agregata A6 i A7 plus iz planiranog agregata A8 (svaki po 12,75 m³/s).

Puštanje u rad agregata A8 planirano je za 2027. godinu dok je ugovor o priključenju na prenosni sistem potpisan između Elektroprivrede Crne Gore i CGES-a potpisan u aprilu ove godine.

Evaluacioni postupak je u toku, u okviru međunarodnog tendera pristigle su dvije ponude: konzorcijum Voith Austrija, Končar Hrvatska, Elnos Srbija i ponuda ponuđača Litostroj Slovenija. U narednom period očekuje se potpisivanje Ugovora za nabavku, isporuku, ugradnju i puštanje u rad agregata A8 u HE Perućica u saradnji sa Njemačkom razvojnom bankom – KfW.

- Projekat izgradnje mHE Otilovići

Na osnovu Odluke Vlade Crne Gore zaključen je sa "Elektroprivredom Crne Gore" AD Nikšić (EPCG) Ugovor o koncesiji za korišćenje akumulacije Otilovići radi izgradnje male hidroelektrane u cilju proizvodnje električne energije (Ugovor), dana 26.08.2022. godine.

Ugovorom je predviđena izgradnja mHE "Otilovići" na postojećoj lučko-betonskoj brani Otilovići instalirane snage 2,96 MW i planirane godišnje proizvodnje od 11 GWh.

Nakon što je Vlada Crne Gore dana 27.07.2023. godine donijela Zaključak broj: 07-011/23-3816/2 kojim su izdati UTU za izgradnju male hidroelektrane „Otilovići“ stekli su se uslovi za izmjenom Ugovora u pogledu rokova. U tom smislu 23.11.2023. godine zaključen je Aneks broj 1 Ugovora o koncesiji. Predmetni Ugovor je dva puta izmjenjen. Posljednjom izmjenom koja je urađena kroz zaključenje Aneksa broj 2 Ugovora EPCG je dužna da u roku od 30 mjeseci od datuma izdavanja UTU dobije građevinsku dozvolu.

Elektroprivreda (EPCG) je raspisala 17. septembra 2025. godine treći po redu tender za izgradnju male hidroelektrane (mHE) "Otilovići" a vrijedan je 8.228.000 eura sa PDV-om.

Projekti izgradnje vjetroelektrana

- Projekat izgradnje VE Brajići

U pogledu ovog projekta prostorno planska dokumenta su u značajno mjeri usporila realizaciju ovog projekta. Ugovor o zakupu zemljišta u svojini države za izgradnju vjetroelektrane na lokalitetu Brajići – opštine Budva i Bar, zaključen je dana 26.8.2020. godine (Ugovor), sa društvom "Vjetrolektrana Budva" DOO iz Podgorice.

Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 29.05.2025. godine donijela je Zaključak kojim je izdala Urbanističko-tehničke uslove (UTU) za izgradnju objekta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih resursa – vjetroelektrane, a u skladu sa članom 218c Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 64/17, 44/18, 63/18, 82/20, 86/22 i 4/23) i članom 2 Pravilnika o bližim kriterijuma za ocjenu zahtjeva za izdavanje urbanističko - tehničkih uslova za izgradnju objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora sunca i drugih obnovljivih izvora ("Službeni list Crne Gore", br.114/22), po zahtjevu društva "Vjetrolektrana Budva" DOO iz Podgorice.

Donošenjem UTU promjenile su se okolnosti u odnosu na zaključeni Ugovor, budući da više nije postojala potreba za izradom planskom dokumenta, iz kojih razloga društvo "Vjetrolektrana Budva" DOO je dostavilo Ministarstvu energetike i rudarstva predlog aneksa, i isti je nakon toga upućen Zaštitnici imovinsko pravnih interesa radi dobijanja mišljenja.

- Projekat izgradnje VE Gvozd

U skladu sa odredbama Memoranduma o razumijevanju potpisanog u maju 2018. godine nakon donošenja odgovarajuće odluke Skupštine akcionara Elektroprivrede Crne Gore, 6. septembra 2019. godine potpisan je Ugovor o zajedničkom razvoju projekta između Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić i Ivicom Holding GmbH.

Kada je riječ o projektu izgradnje VE Gvozd, ističemo da se radi o značajnom novom energetsom objektu ukupne instalisane snage 54,6 MW i očekivane godišnje proizvodnje od oko 150 GWh. Pored ovoga povećanje kapaciteta, kroz realizaciju druge faze VE Gvozd doprinosi značajnom povećanju sigurnosti snabdjevanja kupaca u Crnoj Gori. S obzirom na značaj ovog projekta, za povećanje učešća obnovljivih izvora energije u nacionalnoj energetske mreži, diversifikaciju proizvodnje električne energije i doprinos ispunjenju međunarodnih obaveza u oblasti klimatske politike, njegovo sprovođenje je od velikog značaja. Kada je riječ o projektu izgradnje VE Gvozd, ističemo da je EPCG potpisala sa EBRD Ugovor o kreditnom aranžmanu za potrebe finansiranja projekta izgradnje vjetroelektrane Gvozd vrijedan 82 mil eura. Za narednu fazu proširenja kapaciteta planirano je zaduženje u iznosu od 25,625 mil eura za izgradnju VE Gvozd 2 čime bi se povećao kapacitet za 21 MW.

U toku su pregovori sa njemačkom kompanijom NORDEX vezano za potpisivanje Ugovora za nabavku, isporuku, ugradnju i puštanje u rad vjetrogeneratora za projekat izgradnje VE Gvozd 2 snage 21 MW (nastavak projekta VE Gvozd snage 54,6MW)

Projekti izgradnje solarne elektrane

U Crnoj Gori se očekuje u narednom periodu značajno povećanje novih kapaciteta solarnih elektrana, što kroz projekte aukcija za koje je predviđeno 250 MW novih kapaciteta, što kroz projekte EPCG i privatnih investitora, što je dobro za diversifikaciju izvora jer trenutno su solarni kapaciteti sa najmanjim udjelom u energetsom miks.

Neki od značajnih planiranih projekata EPCG u ovoj oblasti su:

Solari 3000+/500+, Solari 5000+, SE Željezara, SE Kapino Polje, Solarna elektrana Krupac, Solarna elektrana Štedim i plutajuća solarna elektrana na Slanom jezeru.

Solari 3000+/500+, Solari 5000+

Realizujući ideju da se **proizvodi električna energija tamo gdje trošiš i koliko trošiš**, pokrenut je projekat **Solari 3000+/500+** -postavljanje solarnih elektrana na krovovima potrošača.

Društvo sa ograničenom odgovornošću EPCG – Solar gradnja, dio EPCG grupe, specijalizovano je za nabavku, projektovanje, ugradnju i održavanje fotonaponskih sistema. Liderska uloga u privrednom razvoju Crne Gore u okviru EPCG grupe, konkurentnost na regionalnom i evropskom tržištu i aktivno učešće u novim tržišnim izazovima kroz ulaganje u zelenu energiju i nove tehnologije, naša je vizija razvoja.

U okviru projekata 3000+/500+ i 5000+ instalirani su solarni paneli ukupne snage 81 MWp. Projekat 5000+ je i dalje u toku i svakodnevno se instaliraju solarni paneli novim korisnicima.